

NOTRANJEC

Izhaja vsake soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO
KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.
inzerati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Na naslov deželnozborskega ustavnega odseka.

V lepi slogi je novi deželni zbor vojvodine Kranjske izvolil ustavni odsek, ki naj izdela načrt novega volilnega reda. Namen volilni reformi naj bi bil, odpraviti zastarele krivice, osobito pa dati volilno pravico tudi onim slojem, ki jo do sedaj še niso imeli. Mi smo že večkrat izjavili in še vedno povdarjamo, da smo odločni pristaši splošne in enake volilne pravice. Seveda pa bi splošna in enaka volilna pravica ne smela ustvarjati novih krivic, kakor se je to zgodilo pri novem državnozborskem volilnem redu. Vsled pomnožitve volilcev naj bi se primerno pomnožilo tudi število mandatov. Volilni okraji naj bi bili pravično zaokroženi ter sestavljeni iz občin, ki spadajo že po svoji geografski legi in po obstoječih prometnih razmerah v eno gospodarsko skupino. Tudi bi bilo treba pravično upoštevati korist mest, trgov in industrijalnih krajev tako, da bi bili tudi prebivalci, oziroma sloji takih krajev v zakonodajalstvu primerno in pravično zastopani. Žalibog, da ni najmanjšega upanja, da bi sedanji ustavni odsek ustvaril tako volilno reformo. Vpoštevale se bodo le strankarske in ne ljudske koristi. Če so pa res od vladne strani take ovire, da bi se volilni zakon, ki bi določal splošno in enako volilno pravico, ne predložil v najvišjo sankcijo, potem pa zahtevamo, da se sedanji volilni zakon tam popravi, kjer je najbolj krivičen in zastarel. Pred vsem je treba določiti, da bo imel vsak poslanec svoj volilni okraj. Najmanjšega pametnega razloga ni zato, da sta sedaj dva ali da so celo trije mandati v enem volilnem okraju. V veleposestniški kuriji ima 49 nemških volilcev ono večino, ki voli deset deželnih poslancev. Na slovensko manjšino se nemški grofci in baroni prav nič ne ozirajo. Ni li tedaj ena največjih krivic starega volilnega reda, da ima pet nemških graščakov pravico voliti po enega deželnega poslanca? Če hočemo biti pravični, če hočemo res pra-

vično reformirati, potem odpravimo to vnebovpijočo krivico. Ako pa naj na vsak način veleposestniška kurija še ostane, ne sme ostati taka, kakor je sedaj. Razširi naj se tako, da bodo imeli v njej volilno pravico tudi oni davkoplachevalci, ki plačujejo enak davek, kakor veleposestniki. Ta krivična točka starega volilnega reda bi morala združiti vse slovenske člane, da bi nastopili kakor en mož. Tu naj se ne dela razlike med liberalci in klerikalci. Ako bi Nemci ne hoteli krivice pripoznati in pravični slovenski zahtevi prijenjati, naj se reformiranje rajše za hip pusti in se spravimo skupno na teh 49 individuov, da jih spravimo s sveta. To bi bilo res čudno, da bi 49 volilcev oviralo pravično volilno reformo, če jo cela dežela zahteva.

Politične vesti.

Deželni zbor kranjski je v svoji drugi in zadnji seji sklenil, da ima biti ustavni odsek, kateri ima pripraviti predlog za volilno reformo, permanenten, to se pravi zboroval bode tudi, ko je zasedanje deželnega zbora pretrgano. Dovolilo se je nadalje 6000 kron za priprave trgovske šole v Ljubljani.

V deželni šolski svet je poslal deželni odbor dr. Lampeta in dr. Šušteršiča, dva strupena sovražnika šole in ljudske izobrazbe.

V državnem zboru so hudi boji med vladnimi strankami, mej Čehi in Nemci. Nemški sodniki so namreč napravili nekako revolucijo, s tem, da so proti vsem zakonom začeli na svojo roko zavračati češke vloge. Tem možem bi bila morala vlada takoj odločno pokazati svojo pest, a oddala je povsem brezbarvene izjave, ki le podkrepljujejo revolto nemških sodnikov. Čehi so se zaenkrat zadovoljili s tem, da sedanji predsednik praškega nadsodišča Veseli odstopi in se nadomesti z boljšim Čehom.

Domače vesti.

Notranjska posojilnica v Postojni izkazuje za mesec sušec 1908 sledeče poslovanje: Denarni promet 100.744 K 86 vin.; vloge: 71 vlagateljv naložilo 29.171 K 31 vin., 62 pa dvignilo 25.596 K 23 vin.; posojila: dalo 27 prošnjikom 25.090 K, 33 pa vrnilo 8901 K 17 vin. Poslovalo se je z 229 strankami, torej pripada na vsak uradni dan povprečno 25 strank.

Vspehi klerikalne izobrazbe v Postojni. Kakor znano, so klerikalci pri zadnjih deželnozborskih volitvah grdo pogoreli. Kaplanje so jim po Majlandu obetali zmago in nekateri lahkoverneži so res verjeli. Ko je bil konec volitve in znan poraz, so dali svoji jezi duška s tem, da so očitali naprednim volilcem nepoštenost pri volitvi itd. Neki Luka Smrekar, po domače Premrlov, je bil tako prepričan o klerikalni zmagi, da je po volitvi na javni cesti župana g. Pikla pital s sleparjem. Kazenski sodnik mu je za ta katoliško izobraževalni junaški čin priznal 7 dni zapora, poostren z 1 postom in trdim ležiščem. Obsojenec je eden najboljših članov katoliškega izobraževalnega društva v Postojni.

Lično, ilustrovano reklamno knjižico o Postojni in njeni okolici s kratkim popisom postojnske jame namerava založiti in izdati „Postojnsko olupševalno društvo.“ Knjižica izide še ta mesec in je name-

njena povzdigi tujskega prometa. Tiskana bo v raznih jezikih. Najprvo izide v češčini in nemščini. Razun popisa naravnih lepot, ki vtegnejo tujce zanimati, obsegala bo tudi popis železniških in poštnih zvez, podatke o prenočiščih in gostilnah sploh, pojasnila o raznih prometnih sredstvih in udobnostih, ki se nudijo tujcem. Knjižica bo tiskana v 10.000 iztisih in jo društvo brezplačno razpošlje na razne kraje in v one kroge, ki se zanimajo za povzdigo tujskega prometa. Na zadnji strani knjižice bo določen prostor za oglase. Za hotele in druge interesente, kateri so navezani v prvi vrsti na tujce vtegne biti velike koristi, ako objavijo v takih, v tako velikem številu tiskanih knjižicah svoje inserate. Kdor želi inserirati naj se obrne do „O olupševalnega društva v Postojni“ najdalje do 10. t. m.

„Domoljub“ je že obče znan kot najbolj obrekljiv in lažnjiv listič. Ni ga skoraj poštenega človeka med nami, da bi ga on kdaj ne obgrizel. Brez vsakega povoda se zaganja zdaj v enega, zdaj v drugega, kakor podrepna muha, kateri je topli kotichek pod repom najsrečnejši prostorček na svetu; vse drugo ni nič. To se dandanes imenuje „katoliško“ delo in tako pohujšljivo in umazano berilo priporočajo našemu ljudstvu po farovžih in cerkvah. V takem „katoliškem“ duhu in v takih krščanskih čednostih se vzdiga verna mladina v „katoliških izobraževalnih društvih.“ Res lepa izobrazba bo to. Postojnski dopisnik „Domoljuba“

Listek.

Peš na Vezuv.

Potopisna črtica. — Spisal Fr. Valenčič.

(Dalje.)

Ne izgovarja zaman pol sveta znanega reka: „Vedi Napoli e poi muori!“ Njegova velekrasna lega pač zasluži to priznanje. Takega pristanišča menda nima kmalu drugo mesto na svetu.

Ko se bliža Neaplju, zavije železnični tir navzdol in takrat sem zazrl vso razkošno prirodno lepoto.

Na desni strani se vleče gorski greben Monte Possili. Neštivila parkov, vil in gradičev je zgrajenih tam na njegovih obronkih. Proti severu tja do mesta Capua se razteza nepregledna ravan, okrašena z visokimi palmami in cipresami, s trto in oljko in pinijami. Na desni se spenja strmi stožec Vezuv in proti jugu se prostira nepregledno, nikdar mirujoče morje. Tu v sredi leži mesto Neapelj s svojimi ravnimi strehami, na kojih so umetni vrtovi z bujnim pisanim cvetjem. In na vso to čarokrasno prirodno lepoto razliva dan na dan božje solnce svoje zlate žarke

Tam ob obali so zatulili odhajajoči ogromni parniki; nabroj jadernic se ziblje na morski gladini. Onkraj na desno počivajo kolosi laške mornarice. Skoro same oklopnice in med njimi se zibljejo podolgovate, okrogle torpedovke. Od tam sem zaslišim votlo gromenje topov.

Približala se je od morja proti luki črna, ogromna oklopnica, in njene sestre so jo sprejele s salutnimi strelji.

Tramvaj je kmalu došel v sredino mesta in se ustavil.

V Neapolju smo, v mestu hrupa in vrišča.

Mesto Neapelj ne nudi toliko znamenitosti, kakor Rim. Tembolj je zanimivo njegovo življenje.

Tujci prihajajo semkaj največ radi milega podnebja in krasne okolice.

Razun nacionalnega muzeja, kjer hranijo skulpturna dela starih mojstrov, izkopnine in mumije mesta Pompeji, ne najdeš drugih znamenitosti. Tembolj zanimivo se ti pokaže bodisi ponoči ali po dnevu napolitansko življenje.

Menda ga ni mesta na svetu, kjer bi bilo toliko hrupa in ropota kakor ravno tu.

Napolitanec je pravi tip človeka-sangvinika. On ne miruje nikdar. Njegova polt je ogorela od solčnih žarkov. Pod čelom mu švigajo neprestano njegove črne oči. Vedno se giblje, nikdar ne miruje. Vsaka najmanjša stvar ga razburi. Komaj neha, že zopet govori. On je pravi kontrast družih v mrzlejših krajih bivajočih narodov.

Od cestnega hrupa in šuma sva skoro oglušela.

Šla sva naprej, da si poiščeva prenočišče. V ulici via dei Fiorentini sva ga našla.

Brez prtljage sem hodil lahko po hrupnih ulicah. Prehodila sva par cest v svrhu orientacije. Najlepše

je, kakor znano, načelnik postojnskih izobrazbarjev. On stoji vedno na stališču, da je njegov topli kotiček katoliške izobrazbe najsrečnejši prostorček za postojnske tržane. Vsi naj bi bili njegovi podrepniki. On bi za vse mislil, za vse delal. Kako nebeško lepo bi to bilo. Vrag naj ve, da so ljudje tako trmasti, da tega ne razumejo in delajo po svoji glavi. Kako je to neumno, se vidi najbolj pri volitvah. Če bi vbogali kaplana, bi bila volitev vedno enoglasna in če bi imel on vse glasove iz cele Postojne skupaj, kako strašno mogočen glas bi bil to. Tak glas bi nekaj izdal. Čemu treba kaplana ali kateheta jeziti, da mora vedno pisariti v „Domoljuba“. V 12. številki z dne 19. marca britko toži: „Komaj smo volili v deželni zbor, treba je bilo voliti v tržko oskrbnništvo“, hotel je seveda reči: komaj smo pozabili poraz deželnozbornske volitve, že smo bili pri volitvi v tržki gospodarski odbor zopet grdo tepeni. Izvolitev mož, ki so prišli po zaupanju postojnskih volilcev v gospodarski odbor, „Domoljubu“ ne ugaja. To je dobro znamenje. Ko bi jih on hvalil, bi ne bili dosti prida. Gosp. Andrej Burger mu ni všeč, ker je, kakor pravi „Domoljub“, srečno dovršil postojnsko univerzo in ker je gostilničar „tam na koncu Postojne“, drugi g. Mavrič mu ne ugaja zato, ker ljudem prasiče kolje. Kakšna grda nehvaležnost je to, in tudi pametna ni taka opazka. Kako bodete pa koline dobivali in se slastili z velikonočno gnatjo, če ne bodo prašičev klali. Sramoten pa menda ta obrt tudi

ni, saj tudi očka Drobnič ljudem na Blokah prasiče koljejo, pa so katoliški deželni poslanec. Tretji odbornik g. Teodor Dekleva mu ni všeč, ker je šele pred nekaj tedni, namreč po smrti očetovi postal gospodar. Seveda Domoljubov dopisnik, ki ni in ne bo postal v Postojni „gospodar“, se kljub temu čuti opravičenega določevati, kdo naj bo zastopnik postojnskih davkoplačevalcev. Veseli se, da je „stara komanda padla“ in nova mu tudi ni všeč. G. Arkotu pripozna le še par častnih poslov. G. A. Ditricha je postavil v popolni pokoj, ne da bi mu pripoznal kako pokojnino. Domoljubov dopisnik celo trdi, da g. Ditrich več ne živi. V Domoljubu je tiskano, da bo „oživel šele ob prihodnjih volitvah.“ Zakaj se ga pa bojite, če je res mrtev?

Razglednice. Čudno, da nekatere trafike in prodajalne, ki so na glasu, da so narodne, še sedaj niso naročile razglednic „Družbe sv. Cirila in Metoda“.

Posojilnica v Logatci, registrovana zadruga z omejenim poroštvom, vabi zadružnike k rednemu občnemu zboru, ki se vrši dne 12. aprila t. l. popoldne ob 1/2 3. v posojilnični pisarni v Dol. Logatcu. Bilanca izkazuje aktiva: Gotovina v blagajni 26.761 K 90 v, vloge pri denarnih zavodih 7986 K 99 v, vrednostni papirji 17.500 K, posojila 1.046.613 K 30 v, obresti posojih 33.371 K 24 v, troški posojil 362 K 03 v, inventar 920 K 86 v, posojilnično poslopje 52.869 K 02 v, skupaj 1.186.385 K 34 v. Pasiva: Zadružni deleži

in najbolj živahne ceste so: Via Roma, Corso Umberto I. in še par drugih. Sicer so ceste ozke, nečiste, polne smradu in nesnage.

Ko sem hodil tako po cestah, zdelo se mi je, kakor bi se celo breme odvalilo od mene. Sedaj sem prost. Nič več naporov me ne čaka. Edina hoja na Vezuv in to je tudi vse. Ves čas je bil posvečen opazovanju ljudskega življenja.

Neapelj je po številu prebivalcev večji nego Rim. Sedaj šteje preko 600.000 prebivalcev. Ker ima jako ugodno lukko, razvila se je pomorska trgovina v največjem obsegu. Tu imajo svoje sedeže konzulati vseh svetovnih držav.

Zavila sva proti morski luki. Tam se koncentrirajo vse življenje revnejših slojev.

Ogromni parniki izkrcavajo v železniške vozove premog, petrolej, žito in drugo. Po obsežnih skladiščih leži ogromno blaga.

Ob obali leže leno napolitanski fakini, ne zmeneč se za žgoče solnčne žarke. Vsakega tujca motrijo s sumljivim pogledom, bi se li ne dalo kaj ukrasti. Na vogalu stoji par ljudi in oprezno gleda naokrog. K meni se je približal mlad bosonog smrkavec z razcapano obleko in mi ponujal bracelete, prstane, zlate in srebrne ure za mal denar. Izvestno so to pokradene stvari. Na trgu Piazza Vittorio Emanuele sem zapazil gručo ljudi. Vse vprek je vpilo. Šel sem tja in videl, kako so vklepali v železne verige kakih deset tatov

z razmršenimi bradami. V sredi je bil tat, in za vsako roko sta ga držala dva detektiva.

Na stotine lenuhov hodi ob obrežju. To so nevarni ljudje. Za delo ne primejo. Rajše krađejo. Tatvine so o belem dnevu sredi ceste vsakdanja stvar. Nekoč je dejal tujec ležečemu lenuhu, naj mu nese kovčeg na ladijo, a ta mu je odvrnil: Hvala, jutri pridite, danes sem že sit.

Po svojih izkušnjah ne izvzamem niti italijanskih uradnikov v Neaplju. Vse je nevarna zalega. Mojega brata je ogoljufal železniški uradnik, ko sva vzela biljete do Jakina za eno liro. In dasi je bil povrnjeni denar še nedotaknjen, ni hotel uradnik o tem nič slišati in ga surovo zapodil strani. Jaz sem dobil par ponarejenih komadov po 20 centesimov in moj brat isto. Pri centralni pošti me je hotel ogoljufati pismo-noša za pet lir, kar se mu ni posrečilo. Uradnik pri centralnem telegrafičnem uradu mi je hotel dati nazaj liro, ki ni več v kurzu, takoj sem mu jo dal nazaj. In še mnogo drugih stvari se dogaja, kjer ne pomaga nobena opreznost. Kdor gre v Neapolj, naj ne zaupa nobeni besedi in sladkemu obrazu. Bodisi uradnik, izvošček, vodnik ali kdo drugi, vsak preži le na trenutek, da ga ogoljufa in odere. Povsod se hlinijo; na videz nad vse uljudno človeka obkrožajo ti ljudje, in sam ne veš kdaj si ogoljufan. Tujec mora vse dražje plačati. To sem opazil po gostilnah, kjer je dobil moj sosed vse ceneje nego jaz.

(Dalje prihodnjič).

25.306 K, dividenda deležev 2876 K 04 v, predplačane obresti posojil 3341 K 31 v, hranilne vloge 1,080.161 K 69 v, rezervni fond 67.958 K 75 v, dobiček 6741 K 55 v, skupaj 1,186.385 K 34 v.

Novi vlaki. Južna železnica uvede s 1. majem na progi Št. Peter-Reka dva nova vlaka in sicer bo v smeri Št. Peter-Reka odhajal ob 1 uri 15 min. popoldne in prihajal na Reko ob 2. uri 55 min. Odhajal bo z Reke ob 12. uri 55 min. popoldne in prihajal v Št. Peter ob 3. uri 1 min. popoldne. Ta dva vlaka bosta v Št. Petru zvezana z osebnima vlakoma št. 32 in 35. Izboljšanje osebnega prometa na progi Trst-Ljubljana na ta način, da bi se podaljšala vlaka št. 78 in 76, ki vozita med Ljubljano in Mariborom do Trsta je vzelo ravnateljstvo južne železnice v pretres, vendar pa je njih uvedbo radi baje obstoječih tehničnih težav odložilo na poznejši čas.

Gospodarski sestanek bode v nedeljo popoldne v šolskih prostorih po litanijah v Zagorju. Pomenilo se bode, kako je letos ravnati s travniki, ki so skoraj popolnoma uničeni po črvu. Želi se, da bi se vdeležili vsi tega sestanka.

Iz Dolenjevasi pri Senožečah. Pred nekaj leti je bilo tu ustanovljeno konsumno društvo. Ker je isto takoj začetkom propalo, je blagajniku preostalo 10 K 20 v. Ta znesek je dobilo tukajšnje izobraževalno društvo. Odbor izreka gg. Ivanu Franetiču, Jakobu Slugu in Juriju Možetu srčno zahvalo, ker so ti odstopili omenjeni znesek kot njim spadajoč. — Tukajšnje županstvo je z onima v Lažah in Senadolah vložilo prošnjo za deželnega poštnege sela na c. kr. poštno in brzojavno ravnateljstvo v Trst. Prav potreben bi bil. Kajti sedaj dobivamo pošto iz Senožeč dvakrat, oziroma enkrat na teden. Prometa je zadosti. — C. kr. kmetijska družba kranjska je naklonila g. Antonu Franetiču na njegovo prošnjo lepega čistokrvnega bika simodolske pasme za pleme. Ker je bila potreba takega plemenjaka vidna, zato se zahvaljujemo c. kr. kmetijski družbi za njeno naklonjenost. — Slamnatega snubača je dobila gdč. (?) Amalija Mahnič. Kako je isti prišel na streho k dimniku, se ne ve. Vemo, da ga ni nastavlil noben društveni član. Kljub temu je psovala člane s „praseti“. Sreča tvoja, Malka, da si govorila samo proti eni osebi. Tudi zabavljaš čez društvo in hujskaš druga poštena dekleta. Svetujemo ti za sedaj, da si lepo tiho! Kar je bilo, še ni pozabljeno. I no, saj veš kaj.

Iz Zagorja. V „Notranjcu“ št. 10 je bil neki dopis iz Zagorja, ki je opisoval veselico naših fantov in nje posledice zaradi plesa, ki so se ga udeležila dekleta. Na ta dopis odgovarja v „Domoljubu“ nekdo, ki naših razmer nič ne pozna, ker niti ne ve, kako se piše naš čast. g. župnik (imenuje ga g. Vadžan). Dopis sam na sebi pa tudi kaže, da je dopisnik zrel le za poročanje v „Domoljuba“, a nikakor ne za druge časopise! To se kar venomer po zobeh tolče; kar v eni vrsti pove, v drugi že drugače zavija. Dopis omenja, da še celo najbolj liberalnim ljudem dopis v „Notranjcu“

ni všeč! Predsem moramo opomniti, da ni v naši občini niti enega liberalca, da bi mi vedeli; so pa le verni „kmetje“ in „klerikalci“, proti dopisu pa smo le radi tega, ker smo na stališču, da se naj domače perilo doma pere! Ker se dopis tiče naših vrlih deklet, hočemo se z njimi nekoliko baviti! „Domoljub“ pravi najprej, da se je reklo dekletom: katere hočete plesati, ostanite, druge pa lahko odidete! Ni li to pravo vedenje fantov oziroma njihovega odbora? Ali skoraj na to pa piše „Domoljub“, da je plesalo kakih 15 deklet prisiljenih; tega mi ne razumemo, na voljo jim je bilo dano, a plesale so prisiljeno! Tu vmes mora biti „obrekljivost“, ki jo nam predbaciva! Da plesalo jih je gotovo 15 in še več in to so skoraj vsa za ples godna dekleta iz Zagorja, negodnih pa niti ne maramo k plesu! Dokaže naj obrekljivi „Domoljub“ veliko laž, da je še kdaj „Notranjec“ grdil naša dekleta! Ako to dokaže, položi dopisnik teh vrst takoj 100 K za „zagorske reveže“; ime je na razpolago v uredništvu „Notranjca“. Laž je to, kakor tudi, da je ustanovljena v Zagorju „M. družba“ že pred 16 leti; kajti v resnici je menda pred 4 leti. Mi ne poznamo „liberalčeta“, znanega vsled ne ravno lepega vedenja; kar ven z imenom, ne „obrekovati“, kakor ste vajeni Vi, a ne mi! Govorite v obraz! — Nadalje pravi pošteni „Domoljub“, da so dekleta taka, da bi jih bil povsod vsak vesel! To je res, vsaj mi to trdimo, zato se zanje potegujemo in jih branimo, ali „Domoljub“ jih takoj malo vrst spodaj grdi. Mi pa rečemo: Vrla so naša dekleta in vrli so naši fantje! Fantje le tako naprej, kakor ste začeli! Delujte sami med seboj za izobrazbo! Fond imate že, ustanovite toraj svoje društvo v namen izobraževanja; vsaj to bode Vam in Vašim potomcem v korist! In ve dekleta, stojte jim vedno na strani s hrabrim in poštenim srcem! Za saboj imate vse pošteno misleče občane! — Popolnoma prav je postopal vse častivredni g. župnik, kajti on se je ravnal po paragrafih, ki so mu predpisani. „Sicer pa vsa zagorska fara dobro ve, na kateri strani je poštenost in pravo delo za ljudstvo, na kateri pa nesramno obrekovanje!“ to je dobro pogodil „Domoljub“ in mi to potrjujemo v celem obsegu!

Iz Košane. Dne 19. marca predaval je v Košani gospod ognjegasni nadzornik Petrič iz Postojne o koristi in potrebi požarnih bramb. Predavanja se je udeležila velika množica občanov. Saj je bilo pa tudi zanimivo poslušati vrlega strokovnjaka v ognjegastvu. Čast in prisrčna zahvala mu! Takoj se je izvolil pripravljalni odbor, ki že vrlo deluje ter pripravlja vse potrebno za ustanovitev požarne brambe. V odboru so: gg. župan Josip Kaluža, nadučitelj Janko Grad, Jakob Dolgan, Josip Dolgan, Josip Samsa, Ivan Prelec, Andrej Valenčič, Ivan Požar, Miha Marinčič, Ivan Kontelj, Fran Cucek. Na pomoč občani!

Iz Vipave. Vipavski dekan Erjavec pred kratkim Vipavcem vsled neznanih zaslug častnim kononikom imenovan, se hoče na svoja stara leta na vsak način

za kanonikat Bonaventuri politično hvaležnega izkazati. Ker naš škof nikakor ni prijatelj čilih in zavestnih „Sokolov“, zato ga bode vipavski dekan pri prvi priliki sprejel s svojimi telovadci „Čuki“. Društvo se šele snuje in jaz sem prepričan, da se Erjavcu ne bode posrečilo vipavske fante pridobiti za svojo štafažo. Vi pa, vipavski fantje pokažite, da ste samostojni in zavestni, in da nočete biti klerikalni „čuki“, ampak, če hočete imeti telovadbo pristopite k društvu „Sokol“. Potem se Vam ne bo treba sramovati vaših kolegov-fantov iz sosedne Primorske, ki so zavedni in ponosni in v njih vrstah ni prostora klerikalnim „čukom“. Prihodnjic pa bomo povedali, kako neusmiljeno je ta božji namestnik ravnal s popolnoma poštenim in vestno službo opravljajočem organistom.

Iz Trnovega. Roko je poškodovalo in odtrgalo en prst J. Milošniku v tovarni testenin v Ilirski Bistrici. — Konji so se splašili J. Jergoletu iz Postojne, ko je peljal prazen voz po Trnovem. Voz se je ves razbil. Dokler se niso vajeti utrgale, so vlekli konji voz in šele v Bistrici so jih ustavili. — Plehki študent je pisal v „Domoljubu“, kako se je dobro obnesla veselica „izobr. društva“ na pustni torek, noče pa povedati, kako je s pomočjo Cudermana, ali kakor mu ljudje pravijo „Cimpermana“, učil družabnice Mar. družbe“ plesati v „izobr. društvu“; noče tudi povedati, kedo pisari gojenkam v samostan v Trnovem. — Na dn. učitelj Ravnihar se silno jezi čez „Notranjca“, ker prinese o njem večkrat kako vest. Svetujemo Vam „krščanski“ mož: poboljšajte se! potem ste lahko prepričani, da Vas bo „Notranjec“ pustil lepo v miru. Sicer imamo pa gradiva o Vas še cele koše.

Narodno gospodarstvo.

Boj proti plevelu. Uporablaj le čisto seme! Veliko plevelnega semena je po potih krog polja. Očisti zato tudi vsa pota nadležnega plevela.

Oves se naj zgodaj seje, ker rabi pri kaljenju obilne mokrote.

S sejalicami se lažje in bolj enakomerno seje kot z roko. Kdor si sam ne more kupiti sejalnega stroja, naj stori to s sosedi skupaj. Ti stroji se izplačajo gotovo, ker prihranijo obilo semena.

Ozimina kaže včasih slabo. Vendar se marsikdo nerad odloči preorati polje, ker ne izgubi le lanske setve, ampak ga stane prebrananje in setev iznova. Dostikrat pa je ozimino mogoče rešiti s čilskim solitrom. Soliter deluje izmed rudninskih gnojil najhitreje, tudi hitreje kot gnojnica. Začetkom aprila se pognoji 1 ha (to je 1 $\frac{3}{4}$ orala) s 50 kg, drugič in tretjič pa v presledkih 2 do 3 tednov, zopet s 50 kg čilskega solitra.

Meseca januarja t. l. je bil uvoz v Avstrijo mnogo večji kot izvoz. Nakupili smo za 20 milijonov kron, prodali le za 16 milijonov kron. Pasivni smo bili torej za 4 milijone kron.

C. kr. deželna kmet. družba za Koroško je sklenila na občnem zboru, da dobi družbeni nemški časopis slovensko prilogo, ki bo imela 2 strani, in bo izšla, če bo hotela država denarno prispevati.

Predlogi kor. kmetijskih podružnic na občnem zboru so bili vsi enoglasno sprejeti. Zanima nas, kaj se je predlagalo. Ena podružnica si je pridobila 2500 K za rejo ovac, druga 300 K za nakup plemenskih bikov, tretja je dosegla, da se nastavi tehnik, ki naj pomaga kmetom pri napravi vodnjakov, četrta je izposlovala, da vzame družba v zakup lepo planino, na kateri se bo paslo 900 konj itd. Večina predlogov je izšla od nemških podružnic. Te bodo imele od bogate družbe največjo korist. „Korošec“ kliče kor. Slovence, naj bi vendar ustanovili več podružnic, da bi zadobili moč v družbi, da bi jih ne mogli izrivati Nemci.

Davek na žganje hoče s 1. sept. 1908 finančni minister Koritovski zvišati za 50 K pri 1 hl čistega alkohola. Zdaj znaša davek 90 K, potem bo 140 K. Država upa precej denarja pridobiti s povišanjem. Lani je prineslo žganje 88 milijonov kron davka. Če bi vporaba tudi v prihodnje ostala ista kot doslej, bo država pridobila 50 milijonov kron, minister pričakuje le 35—40 milijonov kron, ker računa zaradi visoke cene na manjšo vporabo.

Vitez Koritovski je v posvetovanjih, katerih so se vdeležili možje iz finančnega, poljedelskega, in trgovskega ministrstva ter mnogo povabljenih izvedencev, izvajal sledeče: „Naš državni proračun je prekoračil dve milijardi (2000 milijonov) kron. Najtežje je ohraniti državne finance v ravnotežju. Zdaj se zahteva denar za zboljšanje deželnih financ, za vojaštvo: oficirje, moštvo in rezerviste, državne železnice rabijo nujno denarja, tudi za invalide in starčke se terjajo vsote od države. Najnatančneje sem proučil zadevo in prišel do zaključka, da je v prvi vrsti mogoče zvišati davek na žganje. Ne morem tajiti, da donaša žganje državi že precej dohodkov, vendar je davek pri nas, če ga primerjamo davku drugih dežel — nizek. V Parizu znaša davek za 1 hl žganja 380 K, na ostalem Francoskem 280 K, na Angleškem celo 456 K, v Sev. Ameriki 230 K, v Rusiji pa najmanj 400 K. Pri nas se bo pri 1 l za 50 h zvišal davek. Končno je minister priporočal, naj stranke mirno prevdarjajo o njegovem predlogu brez osebnih ozirov, le z ozirom na občni blagor.“

Občinska hranilnica v Postojni

izkazuje s 31. marcom 1908 naslednji denarni promet in bilanco:

Stanje hranilnih vlog koncem l. 1907	K	33.602.71
vložilo se je	„	92.444.87
Skupaj	K	126.047.58
dvignilo se je	„	10.818.57
Stanje hranilnih vlog	K	115.229.01

Stanje naloženega denarja koncem leta 1907	K	22.965·58
naložilo se je	„	88.000·—
Skupaj	K	110.965·58
dvignilo se je	„	8.400·—
Stanje naloženega denarja	K	102.565·58
Stanje posojil koncem leta 1907	K	11.065·40
dana posojila	„	1.937·—
Stanje posojil	K	13.002·40
Denarni promet je znašal v marcu :		
prejemki	K	14.375·27
izdatki	„	14.268·60
Skupni denarni promet	K	28.643·87.

Navedeni podatki dokazujejo, da občinska hranilnica, ki je pričela poslovati še le s 1. oktobrom 1907, svoje delovanje vspešno razvija.

Občinska hranilnica postojnska nudi najsigurnejšo priliko za štedenje. Kajti za varnost hranilnih vlog jamči občina postojnska z vso svojo davčno močjo in z kavcijo po K 20.000, ki je položena pri c. kr. deželni vladi. Da je varnost hranilnih vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Hranilne vloge se obrestujejo po 4¹/₄%. Obresti pa se pripisujejo vsakega pol leta h kapitalu. Na to se posebno opozarjajo stranke, ki polagajo pri sodiščih denar za mladoletne, da naj zahtevajo, da se denar naloži v občinski hranilnici postojnski.

Posoja se na zemljišča proti 5% obrestovanju in 1% amortizovanju. Na ta način se poplača ves dolg v 36 letih.

Hranilnica konvertuje tudi terjatve, od katerih dolžniki plačujejo več kot 5% obresti in ki so vknjižene na varnem mestu.

Na to se dolžniki, ki imajo na svojih posestvih take vknjižbe posebno opozarjajo.

Kajti po zakonu z dne 22. svečana 1907 drž. zak. št. 49, so ob konverziji takih dolgov dovoljene znatne pristojbinske olajšave na kolekih in vknjižnini, tako, da ima stranka na kolekih kvečjem 4 K 72 h za plačati.

Omenjeni zakon nudi tedaj izdatne pristojbinske olajšave, tako, da je vsakemu, ki ima na svojem posestvu bremena vknjižena na pr. proti 5% obrestim, mogoče svoja bremena vsaj zlajšati, ako ne zmanjšati.

Občinska hranilnica v Postojni uraduje v prostorih občinskega urada vsaki dan dopoldne in popoldne.

Po svetu.

Dekla, ki obglavlja koze. 51 letna Marija Kren iz Dolenje Avstrije je bila kravja dekla in je navadno pasla na samotnem pašniku. Na paši je znorela in obglavila brejo kozo. Potem je hotela še domačemu mačku odrezati glavo. Ta jo je prav pošteno v obrazu spraskal in zbežal. Deklo so odvedli v norišnico.

Ali je to mogoče? V Sevili na Španskem je policija razkrila sledeče: 62 letni čevljar Feliks Molnia Rodrigec, strasten anarhist je živel s Franjo Herero Munec v divjem zakonu. Imela sta 22 otrok. 18 izmed njih sta v hišah, koder sta stanovala, žive pokopala. Skopala sta jame, položila vanje otroke v rjuhah in jih pokrila z apnom. Rodrigec je priznal, da je otroke pokopal, da bi prihranil pogrebne troške, toda trdi, da so bili otroci umrli za raznimi boleznimi. Dognalo se je, da ni Rodrigec nikdar naznanil nobenega poroda in nikdar poklical zdravnika. Zdaj iščejo nečloveško mater, ki je po razkritju hudodelstva ubegnila.

Nenavadna dirka. 72 letni kočar je tekel za stavo z dvajsetletnim konjem v daljavo 300 m. Starec je prehitel kljuse za tri metre.

Krvava volitev. Po razglasitvi volilnega izida so se v Križu na Hrvaškem volilci stepli. Bili so s palicami in bati drug drugega. Kar so se začeli streliti. Posestnik Simon Turkovič se je, v prsih zadet, mrtev zgrudil. Vojaštvo je potem napravilo mir.

8 dni po poroki je usmrtil mlado soprogo 27letni Lah Armando Laskar. Ko je bila mrtva, je prebodel še sebe z bodalom. Našli so ga, ko je umiral poleg mrtve žene.

70 potomcev je zapustila gostilničarka Barbara Hofelner na južnem Češkem. Iz 53 letnega zakona je izšlo 8 otrok, in od teh pa 46 vnukov in 16 pravnukov.

Predpotopen jelen. Kmet Martin Kozdera je kopal vodnjak v Šimicu in pri tem delu našel rogovje in zob predpotopnega jelena.

Družice v ognju. Po ženitovanju Ivana Zaka v Čakvaru na Ogrskem so se vrnil gostje v vozeh domov. Kar je začelo v enem izmed voz, kjer so sedele nevestine družice, goreti. Konji so se splašili in zdirjali. V odločilnem trenutku je došel voz do potoka. Voznik je pognal konje v vodo. Deklice so skočile v potok in pogasile goreče obleke. Dognalo se je, da je nekdo s petrolejem polil slamo v vozu in jo z gorečo gobo vžgal.

363krat večji dolg kot premoženje. Iz Beroлина je izginil sleparski bankir Žiga Fridberg. Dozdaj so določili, da je bil mož 4 milijone mark dolžan in imel le 11.000 mark premoženja.

Brez lovorja. Nove srebrne krone, katere so skovali v proslavo cesarjeve šestdesetletnice, bodo zopet vzeli iz prometa, ker ni pomotoma na njih lovorjevega venca, ki je na drugem denarju običajen.

Knez Šavmburg Lipe je prodal svoji posestvi Virovitica in Slatina v Slavoniji za 44 milijonov kron francosko-belgijski bančni zvezi. Zveza namerava posekati gozde in posestva parcelirana prodati.

Na Norveškem je eksplodirala 28. marca jadrenica Inglevod z nafto, katera je bila namenjena v Štokholm. 20 minut potem se je vtopila ladja. 13 mož je mrtvih.

Enake pravice imajo moški in ženske na otoku Islandu. Predsednika volijo moški in ženske. Narod šteje 70.000 duš.

Železniški voz je zgorel južni železnici blizu Glognica. V njem je bil bombaž za predilnico blizu Dunajskega Novegamesta. Težko se je posrečilo ustaviti ogenj. Škode je 10.000 kron.

Angleški glas o sestanku nemškega cesarja z italijanskim kraljem. Angleški časopis poroča o tej zadevi: Kdor pozna značaj nemškega cesarja in kdor se le količkaj zanima za razmerje med Italijo in Avstrijo, bo spoznal, da se vladarja nista sestala minole dni v Benetkah le iz uljudnosti. Nemški cesar bi rad pomiril Italijane in jih sprijaznil z avstrijskimi načrti na Turškem v Albaniji. Nemški cesar je zdaj povzročil, da se je razglasilo to, kar je bil že povedal pred tremi leti. Takrat je Italijanom zagotavljal, da Avstrija Albanije ne bo zavzela. Vendar ne pripisujejo Angleži zadnjemu sestanku posebne važnosti. Po njihovem mnenju obstoji trozveza med Italijo, Avstrijo in Nemčijo le v spominu. Že davno ji manjka oživljajoče sile skupnih koristi in tudi nemški cesar ne bo dosegel večje ljubezni med narodi s svojim posetom v Italiji.

Nemška cesarica je hotela s svojimi otroci nepoznana ogledati Benetke. Na tihem je ostavila ladijo. Toda komaj je stopila na suho zemljo, so jo Italijani že spoznali, in nabrale so se take množice ljudij, da se je vrnila.

Sovraštvo Nemcev do nas, njih surova nevoščljivost se kaže pri vsaki priliki. Nesramno je odgovarjal poslanec Hofman-Velenhof v debati za ustanovitev prepotrebne slov. visoke šole v Ljubljani. Naša univerza bi po njegovem mnenju ne bila nič drugega, kot tovarna za slabe uradnike. Priporoča Slovincem, naj se brigamo rajši za zanemarjene ljudske šole (ker za visoke šole menda nismo). Z vsemi silami bodo branili nemški „kulturonosci“, da se ne ustanovi naša visoka šola, ki bi utegnila iztisniti nemške vsiljivce iz dežele.

Živinozdravniki — doktorji. Za živinozdravniške študije se zahteva matura in štiriletno študiranje na visoki šoli. Že delj časa se potezajo živinozdravniki zato, da bi dobili doktorski naslov. Zdaj je rektor živinozdravniške šole na Dunaju naznanil, da so dosegli, kar zahtevajo. Od oktobra dalje se bodo promovirali živinozdravniki-doktorji.

Konj sunil hlapca. V Dobu na Koroškem je konj udaril pri podkovanju hlapca Rutnika v trebuh s tako silo, da je mladi mož v strašnih bolečinah čez par ur izdihnil.

Živa pokopana. Pionirji so morali 28. marca zakopati blizu Berolina podzemeljski rov, v katerem so se vadili vojaki streljanja z minami. Zemlja se je začela rušiti in je zakopala dva vojaka. Četudi so začeli takoj kopati, so ju izvlekli v nezavesti, iz katere ju ni bilo mogoče več zbuditi.

V Berlinu so našli v nekem jarku žensko truplo brez nog in glave. Po daljšem iskanju so našli v drugem jarku še glavo in noge. Umorjena ženska je bila vlačuga, katero je umoril njen ljubimec.

Bomba v roki. Brezposelni v Nevjorku so napravili velikanski spreved po mestu. Med njimi je bilo tudi nekaj anarhistov. Ko so še hoteli na Union Skvare zborovati pod milim nebom, je dospelo 50 stražnikov, da bi razgnali množico. V tem trenutku se je začul strahovit pok in dva moža sta ležala v krvi. Eden izmed demonstrantov je bil potegnil bombo iz žepa in jo je hotel zagnati v policijo. Razstrelila se mu je že v roki, katero mu je odtrgala in razkosala njegovega tovariša. Policija je prišla mnogo oseb.

Trojčke je storila krava simentalke pasme v Miršovcih na Češkem. Trije lisasti junčki so, katere je kaj težko ločiti drugega od drugega.

Vstanek v Maroku. Iz poročila, koliko so si Francozi že izposodili za Maroko, je posneti, da šteje vojska generala d' Amada 14.000 mož.

Zmešnjava na ladji. Na parniku Leicester je bilo 400 potnikov, ki so se vračali iz Amerike v Avstrijo in Rusijo. Parnik je trčil ob drugega, toda se ni nič poškodoval. Med potniki je zato nastala taka zmešnjava in obup, da se je kapitan vrnil v Grimsbi, ker se je bal, da bi ga potniki premagali in ga ostavili z rešilnimi ladjami, četudi ni bilo na parniku za nikogar več nevarno.

Hoteli in tujci v Švici. Hotelirji v Švici so ob 25letnici svojega društva izdali knjižico zanimivo tudi za nas, ki bi radi privabili tujce v svojo lepo deželo. V njej se primerjata leto 1880, ko sta bila 1002 hotela v Švici s 58 tisoč posteljami in 16 tisoč uslužbenci in 1905, v katerem je bilo 1924 hotelov s 124 tisoč posteljami in 33 tisoč uslužbenci. Iz tabele hotelskih uslužbencev spoznamo, da je njih služba tako težavna, da nad 40 letnih ljudi ni mnogo nastavljenih. Hotelski uslužbenci delajo povprečno po 14 do 16 ur na dan, zaslužijo povprečno 1400 K na leto in kar dobe napitnin. Švica ima pasivno trgovsko bilanco za 300 milijonov frankov. $\frac{3}{4}$ od te vsote krije tujski promet.

Za kratek čas.

Lakomnost in nevoščljivost. Mož kašlja in se duši v kuhinjski sopari: „Ti stara — in če se tudi zadrživa, ne bova odprla. Saj vendar pečemo prešička zase in ne za sosedove nosove!“

Nepopolen kes. Spovednik tatu, ki že mnogo let ni bil pri spovedi: „Ali si z limanicami kradel denar iz cerkvenih puščic?“ Tat: „Aha, dobro da sem izvedel, kako se to napravi! Dozdaj še nisem, gospod!“

Konkurent pri Židih. „Stric, če mi ne daš 1000 kron, se vtopim!“ „Se boš prehladil, nečak!“ „Ali si vstrelim kroglo v glavo!“ „Ta bo od Tvoje buče odskočila!“ „Pa si kupim vrv!“ „Tudi to ne bo pomagalo!“ „Pa se dam krstiti!“ „Se veselim, da bi se Te iznebil!“ „Ne bom se več učil, ampak bom napravil zraven Tebe trgovino, kakeršno imaš Ti!“ „Tukaj je denar!“

Loterijske številke.

Trst, 28. marca	8	18	88	85	59
Praga, 2. aprila	1	90	68	9	14

Oprav. številke $\frac{E\ 81/8}{2}$.

MAKS ŠEBER

==== v Postojni. ====

Akcidenčna tiskarna.

==== Knjigoveznica. ====

Fotografični atelije.

~ ~ ~

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska vodstva, posojilnice, mlekarske zadruga itd.

Izvršuje se po naročilu vsa druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k veselnicam in občnim zborom, programe, naznanila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice, trgovska naznanila itd. itd.

Dražbeni oklic.

Vsled sklepa z dne 25. marca 1908, opr. številke $\frac{E\ 81/8}{2}$ se prodajo dne 13. aprila 1908 dopoldne ob 10. uri v Ilirski Bistrici št. 57 na javni dražbi: en vol sive barve, en vol pisane barve, dva prasiča bele barve, en voz in 60 kosov desk za pôd.

C. kr. okrajna sodnija v Ilirski Bistrici,

oddelek II.,

dne 25. marca 1908.

Prsni sirup

proti prehlajenju, kašlju, hripavosti in prsnim bolečinam 1 stekl. z rab. nav. 1 K 40 vin. — Prsni čaj 1 zavoj 50 vin. — Sok

proti oslovskemu kašlju za otroke 1 stekl. 70 vin. — Mazilo proti trganju in revmatizmu 1 stekl. 1 K. — Mazilo proti ozebkom 1 lonček 70 vin. — Čisto ribje olje 1 stekl. 1 K.

Razpošilja vsak dan po pošti

lekarna pri Mariji pomočnici v Vipavi.

Kašelj!

5245 notarsko poverjenih pričeval dokazuje, kako zdravilne so

Kaiser-jeve

Kdor

ljubi svoje zdravje, ga odpravi.

prsne karamele s 3 smrekami

Zdravniško preizkušeno in priporočeno zoper kašelj, hripavost, katar, zaslišenje, krčeviti in oslovski kašelj.

Zavoj 20 in 40 vin. Škatljica 80 vin.

Zalogo ima **I. Hus**, lekarnar v Vipavi.

•• Dober tek ••

dobite, če uživате

KAISER-jeve

metine karamele.

Zdravniško priporočene!

Neobhodno so potrebne, če Vas boli želodec, če manjka teka in je prebava slaba. Karamele Vas takoj poživijo

Paket 20 in 40 vin. pri

J. Hus-u, lekarnarju v Vipavi.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvo.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
==== dopoldne. ====

☉ ☉ ☉

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osebni kredit po 6% .

☉ ☉ ☉

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.